



ПРОКУРАТУРА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ГЛАВЕН ПРОКУРОР

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 578 КБ
Дата 08.11.2024 г.

ГП № 2353/2024 г.
.07.11.2024 г.
гр. София

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

Представям Ви становище от името на Прокуратурата на Република България по конституционно дело № 26 от 2024 г., образувано по повод искане от Софийски районен съд, 23-ти състав за установяване на противоконституционност на следната разпоредба на Наказателния кодекс (обн. ДВ, бр. 26 от 02.04.1968 г., посл. изм. ДВ, бр. 42 от 14.05.2024 г., разпоредбата е въведена с изменение, обн. ДВ, бр. 95 от 29.11.2016 г., НК) – чл. 343в, ал. 3 НК - „Наказанието по ал. 1 се налага и на лице, което управлява моторно превозно средство в срока на изтърпяване на принудителна административна мярка за временно отнемане на свидетелството за управление на моторно превозно средство“.

С определение от 08.10.2024 г. по к.д. № 26/2024 г. КС е допуснал искането за разглеждане по същество, конституирал е заинтересованите институции и им е предоставил възможност в 30-дневен срок от уведомяване да представят писмени становища по предмета на делото. На основание чл. 20а, ал. 1 от Правилника за организацията на дейността на Конституционния съд председателят на КС госпожа Павлина Панова е изпратила до главния прокурор препис от искането, както и препис от определението от 08.10.2024 г. по конституционно дело № 26/2024 г.

В искането се твърди, че посочената норма на Наказателния кодекс противоречи на чл. 4, ал. 1; чл. 5, ал. 3 и чл. 6, ал. 2 от Конституцията на Република България (КРБ).

Наведени са твърдения, че разпоредбата е приета без мотиви и обсъждане, което „прави обективно невъзможно тълкуването“ по смисъла на чл. 46, ал. 1 от

Закона за нормативните актове“ /обн. ДВ, бр. 27 от 03.04.1973 г., посл. изм. ДВ, бр. 34 от 03.05.2016г./.

Несъответствие с принципа на правната държава се обосновава с накърняване на предвидимостта в правното регулиране, дестабилизиране на правната сигурност, предполагаща създаване на ясно, еднозначно и непротиворечиво законодателство, принципи особено значими в областта на наказателното право.

Вносителят на искането намира за нарушено и „правилото по чл. 5, ал. 3 от КРБ като специфично проявление на принципа на правната държава в наказателното правоприлагане“. Според сезирация съд приетата от народните представители разпоредба на чл. 343в, ал. 3 от НК „не представлява легитимен отговор на деяние с повишена степен на обществена опасност, налагаща именно наказателноправна репресия, а се явява произволно санкциониране с най-тежката по характер отговорност“. Посочва, че за разлика от установеното в чл. 343в, ал. 1 и ал. 2 от НК, с алинея 3 на чл. 343в НК е въведена наказателна отговорност, която „не е обусловена от обективен признак на престъплението - деецът да е бил наказван за същото деяние по административен ред“ /чл. 177, ал. 1, т. 2 във вр. с чл. 171, т. 1 и т. 4 от Закона за движението по пътищата, обн. ДВ, бр. 20 от 05.03.1999 г., посл. изм. ДВ, бр. 41 от 10.05.2024 г./

С това според вносителя е накърнен „конституционният мащаб за допустимо ограничаване на правата на гражданите, който да „прави мерките „съизмерни с характера на защитаваия интерес“.

Разпоредбата, според сезирация съд нарушава и „юридическото равенство на гражданите по чл. 6, ал. 2 от Конституцията“, защото установява „същата по тежест наказателна отговорност“ на лицата, извършили деяния с различна степен на обществена опасност“.

Оспорената разпоредба е от значение за решаване на правния спор по конкретни дела, висящи пред сезирация съд: НОХД № 17733/23 г. и НОХД № 2590/2024 г. по описа на СРС, 23-ти състав, от което следва да се определи „приложимият закон“ по посочените висящи конкретни пред него дела. /*Определение № 2/2024 г. по к.д. № 8/2024 г., Определение № 5/2024 г. по к.д. № 12/2024 г., Определение № 6/2024 г. по к.д. № 19/2024 г., Определение № 7/2024 г. по к.д. № 20/2024 г./.*

Относно искането за обявяване на противоконституционност на чл. 343в, ал. 3 НК.

В чл. 343в, ал. 1 и ал. 2 НК се съдържат квалифицирани състави, при които деецът се наказва за това, че:

- управлява МПС в срока на изтърпяване на наказанието лишаване от право да се управлява МПС, след като той е наказан за същото деяние по административен ред - с лишаване от свобода до три години и с глоба от двеста до хиляда лева /ал. 1 на чл. 343в/ и

- при управление на МПС в едногодишния срок от наказването му по административен ред за управление на МПС без съответното свидетелство за

управление на МПС - с лишаване от свобода от една до три години и с глоба от петстотин до хиляда и двеста лева /ал. 2 на чл. 343в НК/.

Според алинея 3 на чл. 343в НК (ДВ, бр.95 от 2016 г.) *„наказанието по ал. 1 се налага и на лице, което управлява моторно превозно средство в срока на изтърпяване на принудителна административна мярка за временно отнемане на свидетелство за управление на моторно превозно средство.“*

Очевидно е, че законодателят е предвидил една и съща наказателна отговорност на лице, което **вече е наказвано по административен ред** по чл. 177, ал. 1, т. 2 ЗДвП вр. чл. 171, т. 1 и т. 4 ЗДвП, /каквото предходно административно наказване по чл. 177, ал. 1, т. 1, 2 ЗДвП е предвидено като обективен признак на състава съответно в ал. 1 и ал. 2 на чл. 343в НК/, и на лице, което **не е наказвано по административен ред**, а само му е наложена принудителна административна мярка, съгл. чл. 171, т. 2а ЗДвП /съгл. чл.172, ал.1 ЗДвП/.

В съдебната практика *„принудителната административна мярка има превантивен характер и има за цел да осуети възможността за извършване на други подобни нарушения, тя не е административно наказание, същата предхожда налагането на адресата на административно наказание.“*¹

*„Самият ЗАНН урежда два вида принуда в обособени раздели - административна наказания в раздел II, глава II, и ПАМ – в раздел III на същата глава. С налагането на подобни мерки се прилага диспозицията на съответната правна норма и затова тя не е средство за реализиране на правна отговорност“.*²

Вносителите на текста в писмо от 29.02.2016 г. до Председателя на народното събрание заявяват, че *„предвидената наказателна отговорност за особено недоброръководни водачи, които въпреки наложеното им наказание за лишаване от право да управляват МПС за определен срок, в срока на изтърпяване на наказанието го нарушават, следва да обхване и практически идентичните случаи на лишаване от правоспособност чрез наложена принудителна административна мярка“.* Видно от смисъла на мотивите си, законодателят е приравнил случаите, при наложено административно наказание /лишаване от право да управлява моторно превозно средство/ с тези, на които са наложени принудителни административни мерки, имащи характер на изпълнително-разпоредителна дейност /упражнена държавна принуда/, за разлика от административните наказания, които са държавна наказателна репресия и се прилагат по повод извършени административни нарушения³. Волята на законодателя е ясна. Не може да бъде споделено твърдението в искането, че е налице обективно невъзможно тълкуването по чл. 46, ал. 1 ЗНА на разпоредбата на чл. 343в, ал. 3 НК, което не позволява установяването по надлежен ред на точния смисъл на законовото правило.

Макар и да липсват мотиви в проекта към закона, очевидно целта от въвеждане на разпоредбата е засилване на наказателноправната защита на обществените отношения, свързана със сигурността на движението по пътищата, живота и здравето на гражданите в случаите на особено тежки нарушения на

¹ виж Р№ 2761 от 25.02.2019 г. на ВАС по адм.д. № 14215/2017 г., VII о.

² виж Решение № 3660 от 19.03.2009 г. на ВАС по адм.д. № 15288/2008 г., VII о.

³ виж Р№ 2761 от 25.02.2019 г. на ВАС по адм.д. № 14215/2017 г., VII о.

правилата за извършване на правнорегламентираната дейност, източник на повишена опасност, каквато е движението по пътищата. Мотивите, изразени в писмото от 29.02.2016 г. до Председателя на народното събрание са продължение на волята на вносителите на Законопроекта за изменение и допълнение на НК - чл. 343б /ал. 2 и ал. 3НК/ и чл. 343в /ал. 1 и ал. 2 НК /ДВ бр. 53 от 27.06.2014 г./: *“Предвидените в измененията на НК от 1995 г. до 2002 г. наказания за деянията по чл. 343б и чл. 343в не са изиграли своята превантивна роля, поради което се предвижда завишаване на санкцията при управление моторно превозно средство след употреба на алкохол или наркотични вещества, или при управление без съответното свидетелство за правоуправление. Предложените промени в Наказателния кодекс целят най-вече постигане на превантивен ефект от една страна, от друга – по-голяма адекватност на наказанието спрямо резултата от деянието и обществената му опасност.”* От изложеното се вижда, че не е нарушен чл. 5, ал. 3 от КРБ и приетите изменения и допълнения на чл. 343в, ал. 3 от НК са легитимен отговор за деяния, които са с повишена степен на обществена опасност. В случая се дава приоритет на други висши ценности, каквито са здравето и живота на гражданите, засегнати от тази престъпност. Чрез разпоредбата се санкционира единствено виновното лице, разпоредбата не е израз на проявена наказателна репресия. Неоснователно е твърдението в искането до КС, че въведената наказателна отговорност не е обусловена от обективен признак на престъплението - деецът да е бил наказван за същото деяние по административен ред, като това било основание за неговата противоконституционност. В случая е съхранен балансът между правата на отделната личност и интересите на обществото. Според КС е възможна конкуренция и дори конфликт между отделни компоненти на правовата държава. *„Най-често такова напрежение се констатира между постулата за правна сигурност и изискването за справедливост, особено в периоди на преход, както и при динамично законодателство.”*⁴ В друго решение конституционните съдии изтъкват, че *„Конституцията допуска конкуренция между отделни нейни принципи и ценности и по необходимост предполага намиране на баланс като елемент от съдържанието на правовата държава”*.⁵ Засилената защита на визираните обществени отношения е социално потребна, обществено оправдана и в интерес на справедливостта с оглед овладяване на „войната на пътя“. Поради това, разпоредбата, макар и с маркираните недостатъци, се явява средство за постигане на легитимна цел, отговаряща в достатъчна степен на критериите за съразмерност на ограничението спрямо засегнатите от визираните престъпления права. Освен това, според КС *„...не бива да се допуска принципът за правовата държава да бъде неприсъщо натоварван, при което всякакво правно нарушение да бъде квалифицирано като противоречащо на правовата държава, а оттук - ясното съдържание и приложимост на принципа да бъдат накърнени.”*⁶

Поради тези съображения не може да се приеме, че нормата е в непреодолимо противоречие с Основния закон и че чрез нея се прекрачват границите, охраняващи принципите на законността и на правната сигурност (чл. 4,

⁴ Решение № 1 от 27.01.2005 г. на КС по конст. д. № 8/2004 г.

⁵ Решение № 5 от 22.06.2023 г. на КС по к. д. № 5/2023 г.

⁶ Решение № 1 от 27.01.2005 г. на КС по конст. д. № 8/2004 г.

ал. 1 КРБ) и се засягат по недопустим начин основните права на гражданите (чл. 6, ал. 2 КРБ).

От друга страна, не може да се приеме, че изключението от общото правило е неясно и неопределено, така че да не позволява на възможните субекти да контролират поведението си, или че не се основава на сериозни и основателни причини.

Въпреки, че словесното оформяне на разпоредбата, отделена в нова алинея на чл. 343в НК е нетрадиционно, т.к. във варианта на вносителите текстът е залегнал като допълнение на ал. 1 на чл. 343в, а между първо и второ четене в пленарна зала **се приема с редакцията да бъде обособен в нова ал. 3 на чл. 343в НК**, смисловото й съдържание е ясно.

Считам, че липсва противоречие на нормата с останалите норми в глава единадесета на Наказателния кодекс - „Общопасни престъпления“. Следователно, съществуването на нормата не нарушава конституционния принцип за създаване на ясно, еднозначно и непротиворечиво законодателство.

Практиката на КС е неизменна по въпроса относно условията за ограничаване на основните права на гражданите по чл. 6, ал. 2 КРБ: когато има легитимна цел, когато това се налага, за да бъдат съхранени висши конституционни ценности или други значими обществени интереси, като се спазва принципът за съразмерност⁷. *„Пропорционалността (забраната за прекомерност) е изискване на принципа на правовата държава. Според това изискване ограничаването на правата е съразмерно средство за постигане на определена цел, когато не се надхвърля степенята на допустимото му ограничение, съизмерено със значимостта на защитавания интерес, и когато няма необосновано спрямо защитата на други конституционни ценности разширяване на основанията за допускане на ограничения на правата на гражданите. Степента, в която е допустимо ограничаването на правото, е в зависимост от значимостта на интереса, преценен като също подлежащ на конституционна закрила дотолкова, че да позволява изключение“.*⁸

Престъплението по чл. 343 НК е умишлено и степенята на неговата обществена опасност е висока. Поради това, легитимната цел за превенция на тези деяния е обоснована и необходима. В случая ограничението засяга само правата на виновното лице, т.е. принципът на личната отговорност не е нарушен и доколкото е наложено за защита на важни обществени интереси, с него не се надхвърля необходимото за постигане на тази цел. Според КС *„Справедливият баланс между преследваната от закона легитимна цел - борба с определен вид престъпни посегателства и обхвата и интензивността на държавната намеса при ограничаване на правата на гражданите в обществен интерес, зависи от много фактори...“.*⁹ Не може да се приеме също така, че правилото е несъразмерно и непропорционално.

И в двете хипотези на чл. 343в - ал. 3 и ал. 1 НК критерият за прилагане на мярката е еднакъв – лицето управлява моторно превозно средство, след като му е

⁷ Решение № 2 от 2011 г. на КС по к. д. № 2/2011 г.; Решение № 10 от 23.07.2020 г. на КС по к. д. № 7/2020 г. и др.

⁸ Решение № 13 от 05.10.2021 г. на КС по к. д. № 12 от 2021 г.

⁹ Пак там

отнето свидетелството за управление на МПС поради неправомерно поведение и неспазване на правилата за движение по пътищата, установено със съответен акт за това нарушение. В ал.1 е предвидено предходно административно наказване, а в ал. 3 – предходно налагане на принудителна административна мярка. С цел защита на обществения интерес пред частния, отклонението от правилото се явява оправдано и с него не е нарушен безпристрастният мащаб за справедливост.

Гражданите, които могат да бъдат засегнати от мярката, не са третираны неравно по смисъла на чл. 6, ал. 1 от Основния закон, тъй като чрез нормата не се въвеждат нито привилегии, нито дискриминация. Според КС *„на законодателя се забранява третирането на равното като неравно и обратното“*, тъй като той е длъжен *„да урежда подобните случаи по еднакъв начин, а различните – по различен начин“*, като гаранция за осигуряване на равенството пред закона и справедливост в обществото¹⁰.

Генералната и индивидуалната превенция на тези престъпления, както и справедливостта, следва да бъдат основен приоритет на държавата и могат да бъдат постигнати само чрез комплексни законодателни мерки. За постигане на позитивни резултати в наказателноправната защита на обществените отношения, свързани с транспортната безопасност, е необходима цялостна концепция, включваща както общите принципи на материалното наказателно право, така и нормите на Особената част на Наказателния кодекс.

От друга страна, нормите не са неразбираеми до степен на нетърпимост с основни конституционни принципи. Очевидно е, че волята на законодателя цели приемане на адекватни мерки за ограничаване на неблагоприятните последици, причинени от тежки пътно-транспортни произшествия, случващи се в последните години.

Същевременно е прекомерно да се твърди, че в нормата е преодоляна конституционната рамка, очертаваща принципите на правната сигурност и на законността като елементи на правовата държава (чл. 4, ал. 1 КРБ).


Според Конституционния съд не всяко правно несъвършенство може да обуслови противоконституционност, като противоречията в законодателната уредба и нейното тълкуване не са достатъчни за обявяването им за противоконституционни. *„Последователното провеждане на подобно разбиране би означавало да се признае на Конституционния съд компетентност за проверка на съответствие на "законите със законите", нещо, което Конституцията не предвижда. Въвеждането на изискване за вътрешна съгласуваност на законовата уредба има отношение към принципа на правовата държава, но само при условие, че установеното противоречие по характер и степен е конституционно нетърпимо. Вътрешното противоречие в закона трябва да засяга конституционни ценности и норми, за да бъде въздигнато в основание за обявяване на конкретни норми за противоконституционни.“*¹¹

¹⁰ Решение № 4 от 19.04.2022 г. на КС по к. д. № 14/2021 г.; Решение № 4 от 2011 г. по к.д. № 4/2011 г., Решение № 3 от 2013 г. по к.д. № 7/2013 г., Решение № 5 от 2019 г. по к.д. № 12/2018 г.

¹¹ Решение № 14 от 23.11.2000 г. на КС на РБ по конст. д. № 12/2000 г.; Решение № 6 от 12.05.2005 г. на КС по конст. д. № 3/2005 г.

Предвид изложените аргументи считам, че искането на Софийски районен съд - 23 състав, за обявяване на противоконституционност на чл. 343в, ал. 3 НК „Наказанието по ал. 1 се налага и на лице, което управлява моторно превозно средство в срока на изтърпяване на принудителна административна мярка за временно отнемане на свидетелството за управление на моторно превозно средство“, е неоснователно.

С УВАЖЕНИЕ,



**БОРИСЛАВ САРАФОВ
И.Ф. ГЛАВЕН ПРОКУРОР
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**